

Nr 152

Av herr Ekström i Iggesund m. fl., om ändring av provisoriska bestämmelser angående bidrag till skattelindring åt synnerligt skattetyngda kommuner.

(Lika lydande med motion nr 124 i Första kammaren)

Enligt förordningen den 18 maj 1951 (nr 278) utgår bidrag till skattelindring åt synnerligt skattetyngda kommuner. I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 111 beslutade 1962 års riksdag väsentliga ändringar av bestämmelserna, vilka återfinnes i förordningen av den 18 maj 1962 (nr 168). Som grundvillkor för erhållande av bidrag gäller, att utdebiteringen i kommunen skall överstiga 11 kronor per skattekrona, och vidare stipuleras att kommunens skatteunderlag måste understiga det s. k. gränsunderlaget, d. v. s. viss procent av medelskatteunderlaget i rikets samtliga kommuner. Antalet gränsunderlagsområden är tre enligt följande:

- a) för kommuner belägna i Norrbottens län eller i den del av landskapet Lappland som ingår i Västerbottens län: 80 %,
- b) för kommuner belägna i återstående delen av Västerbottens län eller i Jämtlands eller Västernorrlands län: 70 %, samt
- c) för övriga kommuner: 55 %.

Enligt förordningen finns emellertid möjlighet för Kungl. Maj:t att, om skäl därtill finnes, tillämpa ett högre gränsunderlag för kommuner som är belägna inom områden enligt b) eller c) här ovan. Vidare innehåller förordningen bestämmelser rörande extra bidrag till kommuner i de fall då synnerliga skäl härtill föreligger.

Av det ovan anförda framgår sålunda, att Gävleborgs län avskilts från det övriga Norrland, vilket har till följd att möjligheterna till erhållande av skattelindringsbidrag starkt beskurits. Länet tillhör obestriddigen Norrland, men i olika sammanhang ställer man detsamma utanför denna gemenskap, trots att förhållandena i flera avseenden är av typisk norrländsk karaktär.

Vi vill då i första hand peka på den synnerligen ogynnsamma befolkningsutvecklingen. Prognoserna om den väntade folkmängdsutvecklingen i länet har slagit fel. De förändringar som man beräknade under 1960-talet på grundval av folkräkningarna år 1950 och 1960 har icke inträffat. Prognoserna fram till år 1975 visade en ökning med 24 140 personer till 318 100, d. v. s. i genomsnitt 1 510 om året. I stället har man tyvärr fått

vidkännas en minskning under år 1962 med 300 och under år 1963 preliminärt med 950 personer. Den minskning som landskapet Hälsingland uppvisat har sålunda icke kunnat motvägas av ökningen i Gästrikland. Av nedanstående sammanställning framgår befolkningsutvecklingen dels i de båda landskapen och dels för länet som helhet under de 6 senaste åren.

År	Gästrikland	Hälsingland	Summa
1957	139 382	155 521	294 903
1958	139 072	154 948	294 020
1959	140 188	153 850	294 038
1960	138 736	154 659	293 395
1961	140 580	153 681	294 261
1962	141 383	152 578	293 961

Enligt de preliminära siffrorna har under år 1963 folkmängden i Hälsingland fortsatt att minska med ca 1 500, medan däremot Gästrikland ökat med ca 550, varför nettominskningen för länet under det sista året utgör, som ovan framhållits, ca 950.

Dessa förhållanden är givetvis en följd av att möjligheterna till erhållande av arbete och försörjning inom länet icke varit tillräckliga. Eftersom det i huvudsak är yngre människor som avflyttar har det givetvis till följd, att åldersammansättningen blir alltmer ogynnsam. Antalet 70-åringar och äldre beräknas om knappt 30 år ha stigit med drygt 50 % från 23 000 till 35 000. Ökningen fram till år 1970 väntas bli närmare 25 % eller omkring 6 000 personer. Dessa förhållanden påverkar givetvis kommunernas finanser i allra högsta grad, inte minst i fråga om åldringsvården. Flera kommuners skattekraft ökar icke tillnärmelsevis i samma takt som skulle vara erforderlig i anledning av de ökade kostnaderna.

Oftast betraktas länet som en i alla avseenden homogen enhet, men det är otvivelaktigt så, att de båda i länet ingående landskapen utvisar en synnerligen olikartad struktur, och de ovan redovisade folkmängdsuppgifterna utgör ett bevis härpå. Den norra länsdelen, d. v. s. Hälsingland, befinner sig i en avsevärt mera ogynnsam situation än Gästrikland. Dessa förhållanden har under senare år även uppmärksammats från statens sida. Sålunda innebar fjolårets beslut angående viss dispositionsrätt av investeringsfonderna att man skilde på länet och hänförde Hälsingland till det övriga Norrland. Samma är förhållandet beträffande den försöksverksamhet angående uppförandet av industribyggnader i lokaliseringspolitiskt syfte, som föreslagits i årets statsverksproposition, bilaga 13. Det bör vidare anföras, att arbetsmarknadsstyrelsen under det senaste året i skilda avseenden vidtagit åtgärder för att söka förstärka och utöka näringslivet i landskapet. Det torde därför böra anses vara följdriktigt om man ändrade bestämmelserna för skattelindringsbidrag, även om denna ändring

endast skulle komma att avse år 1965. Ett studium av medelskatte kraft och utdebitering i de båda landskapen bekräftar att detta är befogat. I sammanställningen har även medtagits det i Västernorrlands län ingående ladskapet Medelpad, för vilket gynnsammare regler beträffande skatte- lindringsbidrag tillämpas.

	Gästrikland	Hälsingland	Medelpad
Medelskatte kraft	45: 25	35: 70	42: 18
Utdebitering enl. beslut år 1963			
till allmän kommunalskatt	11: 40	12: 25	12: 48
Utdebitering till landsting	6: 25	6: 25	7: —

Av denna sammanställning framgår, att medelskatte kraften är lägst i hälsingekommunerna. Eftersom just antalet skatte kronor per invånare i regel accepteras som en mätare på kommunernas ekonomiska ställning, torde alltså härav framgå, att skäl föreligger till en snar ändring av bestämmelserna för skattelindringsbidrag beträffande Hälsingland.

Enligt från finansdepartementet inhämtade uppgifter har skattelindringsbidrag för år 1964 beviljats kommuner i Hälsingland och Medelpad enligt nedanstående sammanställning. Av denna framgår även bidragen till hälsingekommuner, därest samma gränsunderlag tillämpats som för Me- delpad.

Hälsingland			Medelpad	
Kommun	Beviljat bidrag för 1964	Beräknat bidrag för 1964 om gränsunderlaget vore 70% av 55: 04 = 38: 53	Kommun	Beviljat bidrag för 1964
	Gränsunderlag = 55% av 55: 04 = 30: 27			Gränsunderlag = 70% av 55: 04 = 38: 53
Norråla	18 707	333 971	Haverö	53 027
Trönö förs.	852	14 767	Borgsjö	191 209
Norråla »			Torp	469 094
Los			Stöde	609 580
Färila	55 700	484 788	Matfors	37 655
Färila förs.			Tuna förs.	227
Kärböle »		5 302	Attmars »	
Järvsö	428 821	847 331	Alnö	301 965
Delsbo	316 410	725 951	Indals-Liden	161 383
Bjuråker		331 315	Indals förs.	
Bjuråkers förs.		12 912	Holms »	1 358
Norrbo »			Lidens »	2 836
Hälsingtuna	71 256	395 484	Hässjö	831 411
Hälsingtuna förs. ...		873	Ljustorps förs.	6 149
Rogsta »			Hässjö »	
Gnarp	118 291	230 498	Tynderö »	5 535
Bergsjö	106 385	407 521	Summa	2 671 429
Hassela		103 345		
Summa	1 116 422	3 894 058		

Härav framgår att kommunerna i Hälsingland för år 1964 beviljats skattelindringsbidrag med tillsammans kr. 1 116 422:—, medan däremot kommunerna i Medelpad erhållit bidrag med tillsammans kr. 2 671 429:—. Av sammanställningen framgår vidare att därest samma gränsunderlag tillämpas för Hälsingland som för Medelpad, skulle det sammanlagda bidraget för hälsingekommunerna uppgått till kr. 3 894 058:—. Det allvarliga i situationen är att flera hälsingekommuner på grund av det höga skatteläget icke kan påtaga sig driftkostnader och investeringar i erforderlig omfattning, vilket har till följd, att statsmakternas intentioner på flera områden icke kan förverkligas. Kommunerna måste med andra ord avstå från statligt stöd, enär man icke har resurser att klara den kommunala delen av kostnaderna.

I Kungl. Maj:ts tidigare nämnda proposition nr 111 år 1962 förutsattes att de föreslagna bestämmelserna angående skattelindringsbidrag skulle anses vara ett provisorium för åren 1963—1965 i avvaktan på att 1958 års skatteutjämningskommitté redovisat sitt uppdrag och Kungl. Maj:t och riksdagen tagit ställning härtill. I bilaga 9 till årets statsverksproposition har departementschefen anfört att »en kraftig förstärkning av skattelindringsbidragen till kommunerna genomförts i avbidan på en mera allsidig prövning av frågan om den kommunala skatteutjämnningen». Vidare har i samma bilaga meddelats att kommitténs betänkande väntas föreligga inom den närmaste tiden. Även om innevarande års riksdag kommer att föreläggas förslag om ändrade grunder för skattelindringsbidrag synes det oss föreligga skäl till en omprövning av de nuvarande provisoriska bestämmelserna för bidrag som skall utgå under år 1965 och eventuellt därpå följande år till kommunerna i Hälsingland. Såvitt vi kan finna bör samma gränsunderlag fastställas som för Västernorrlands län. Med hänsyn till att ansökan om skattelindringsbidrag för 1965 skall vara ingiven senast den 31 januari 1964 måste därvid även en ändring av förordningen ske i detta avseende i likhet med vad som föreskrevs i övergångsbestämmelserna i förordningen den 18 maj 1962. Ett alternativ till detta vårt förslag kunde vara, att riksdagen som sin mening uttalade att Kungl. Maj:t måtte bereda de kommuner i Hälsingland, vilka har en skattekraft understigande ett gränsunderlag av 70 %, tillfälle inkomma med ansökningar för år 1965 efter den fastställda ansökningstidens utgång, och all prövning i varje särskilt fall skedde beträffande skäligheten av bidrag enligt 2 § 2 b) i förordningen i stället för enligt 2 § c).

Under hänvisning till det ovan anförda hemställes,
att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 18 maj 1962 (nr 168) angående bidrag till skattelindring åt synnerligt skattetyngda kommuner

Härigenom förordnas att 2 § förordningen den 18 maj 1962 angående bidrag till skattelindring åt synnerligt skattetyngda kommuner skall erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

För erhållande — — — gällande gränsunderlaget.

Gränsunderlaget för det löpande året utgör det antal skattekronor och skatteören som motsvarar,

- a) för kommuner — — — 80 %,
 - b) för kommuner belägna i återstående del av Västerbottens län, Jämtlands län, Västernorrlands län och i landskapet Hälsingland: 70 %, samt
 - c) för övriga kommuner: 55 %
- av medelskatteunderlaget — — — på skatteunderlag.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den då förordningen enligt därom meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk Författningssamling och skall första gången tillämpas i fråga om skattelindringsbidrag för år 1965.

I samband med ikraftträdandet skall iakttagas följande:

1. Ansökan om skattelindringsbidrag från kommuner i landskapet Hälsingland för år 1965 må ingivas senast den 15 juni 1964 till länsstyrelsen som har att senast den 20 juni 1964 insända ansökningen till Kungl. Maj:t.

Stockholm den 23 januari 1964

Sven Ekström
i Iggesund

Einar Asp

Gunbjörg Thunvall

John Eriksson
i Bäckmora

Hans Nordgren

Olle Westberg

Anders Haglund